

Svi su prilozi popraćeni sažecima na engleskom i njemačkom te likovnim prilozima i transkripcijama zvučnih primjera koji se nalaze na pratećem nosaču zvuka.

Irena MIHOLIĆ

Tradicijska kulturna baština važna je okosnica oko koje se stvaraju i oblikuju različiti identiteti pojedine etničke zajednice. Vrijeme uznapredovale modernizacije i globalizacije uvelike utječe na brzo izumiranje i trajno nestajanje temeljnih ljudskih duhovnih polazišta, čemu svakako pripada i tradicijska kultura. Jedan od najboljih načina zaštite i očuvanja tradicijske baštine upravo je skupljanje i arhiviranje njezinih elemenata, čuvajući ih ne samo za istraživače i znanstvenike nego i kao dio umjetničke baštine i svakodnevna življenja. Već pola stoljeća u Mađarskoj se na preporuku UNESCO-a sustavno provodi zaštita tradicijske kulture, uključujući otkrivanje i priznavanje talentiranih folklornih umjetnika i zajednica.

Prvi dio knjige sadrži prilog jednog od urednika, Andrása Gombosa, u kojemu je predstavljena kratka povijest nagrade "Master of Folk Art" za talentirane tradicijske izvođače, umjetnike i obrtnike u Mađarskoj. Nagrada je ozakonjena 1953. godine, a dodjeljuje se natprosječnim plesačima, pjevačima, pripovjedačima te tradicijskim umjetnicima i obrtnicima koji još uvijek žive tu tradiciju. Nagrada za plesače podijeljena je u tri kategorije: nagrada za folklorni ples i tradicijsku kulturu, nagrada za obnovu folklornog plesa te nagrada za istraživanje folklornog plesa.

U drugom je dijelu knjige popis i kratke biografije nagrađenih plesača folklornoga plesa, te za svakog navedenog pojedinca popis dokumentirane građe koja se može naći u Arhivu folklornog plesa i u dokumentaciji mađarskog Instituta za muzikologiju. Izdvojeno je trideset pet plesača, tri muško-ženska para i samo sedam plesačica. Uz kratku biografiju, godinu osvajanja nagrade i popis dokumentirane građe, za svakog je plesača priložena i karta na kojoj je označeno gdje se izvodi ples za koji je nagrađen, te fotografija navedenog plesača u plesnom pokretu.

Ovo je izdanje vrlo vrijedan doprinos za buduća istraživanja plesa u Mađarskoj, a za nas je korisna informacija i primjer mogućeg modusa za očuvanje i poticanje tradicijskih vrijednosti, umjetnosti i načina života.

Iva NIEMČIĆ

Dvije kompaktne ploče pod naslovom *Šokadijo, dok ti ime traje* najcjelovitiji su dosad objavljeni nosač zvuka s tradicijskom glazbom istočnoga dijela Hrvatske – Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema. Autori i glazbeni urednici ovoga izdanja su suradnici Hrvatskoga radija Miroslava Hadžihusejnović-Valašek i Željko Kovačić, koji je ujedno i izvršni producent izdanja. Sve glazbene brojeve (67), uz iznimku jednoga broja preuzetoga s izdanja Instituta za etnologiju i folkloristiku, snimile su (brojne) terenske ekipe Hrvatskoga radija.

Povod je ovomu projektu bilo obilježavanje važne obljetnice društva "Šokadija" iz Zagreba, koje su davne 1911. godine osnovali ugledni zagrebački Slavonci s namjerom

Šokadijo, dok ti ime traje, ur. Miroslava Hadžihusejnović-Valašek, Željko Kovačić, Orfej, Zagreb 2002., CD 248. [Dva CD-a s pratećom knjižicom]

promicanja "hrvatskih, osobito šokačkih tradicijskih vrijednosti". Posebno mjesto u aktivnostima "Šokadije" imale su tradicijska glazba i ples kao najvidljiviji i najprepoznatljiviji simboli šokačkog identiteta. Za svoje 90-godišnje aktivnosti društvo je u Zagrebu ugostilo veliki broj seoskih folklornih skupina i tamburaških sastava, a u okviru društva, još od prije Drugoga svjetskog rata, djeluje vrstan tamburaški sastav.

Projekt *Šokadijo, dok ti ime traje* zamišljen je kao "putovanje od zapadne Slavonije, preko slavonske Podravine, Baranje, zapadnog Srijema, vinkovačke i županijske okolice, Đakovštine, brodske i novogradiške Posavine do Zagreba", u kojemu djeluje "Šokadija". Izabrani glazbeni brojevi tehnički su vrsne terenske snimke načinjene za glazbene emisije radio-postaje Zagreb. Iz bogate radijske fonoteke odabrane su snimke i formalnih i neformalnih folklornih skupina koje njeguju svoju lokalnu glazbeno-plesnu tradiciju. Ovo izdanje, koje su priređivači nazvali i "antologijom izvorne hrvatske glazbe iz Slavonije, Baranje i Srijema", potvrđuje svim uvrštenim izvođačima da njihov rad zaslužuje veliko poštovanje i da nailazi na pozitivan odjek i u široj javnosti.

Među 67 glazbenih brojeva, koji pokazuju mnoge "specifičnosti lokalnog i regionalnog karaktera", najviše je primjera vokalnih izvedbi (27). Pjevanje je u pravilu dvoglasno, rjeđe troglasno, uz neizostavnog počimatelja i kvintne završetke u kadencama (tzv. pjevanje "na bas"). Uz vokalne izvedbe predstavljeni su vokalno-instrumentalni (22) i instrumentalni glazbeni primjeri (18). Među instrumentalnim primjerima prevladavaju izvedbe tamburaških sastava, zasigurno najprepoznatljivijeg glazbenog simbola istočne Hrvatske. Odnos tamburaških i ostalih tradicijskih instrumentalnih praksi proporcionalan je njihovu odnosu na terenu – budući da se druga tradicijska glazbala (violina, gajde, dvojnice, jednojnice, okarina) rijetko javljaju u živoj izvođačkoj praksi, ovdje su također predstavljena samo u karakterističnim izvedbama. Zanimljiv su dodatak izvedbe tamburaškog sastava "Šokadija", koji se svojim obrađivanjem tradicijskih predložaka, načinima izvođenja i zvučnom bojom zamjetno razlikuje od ostalih predstavljenih glazbenih skupina.

Ovakav sustavan zvučni presjek tradicijske glazbene prakse istočne Hrvatske iziskuje i pomno izrađenu popratnu knjižicu, što je na žalost ovdje izostalo. Da je svrha ovoga izdanja bila da bude tek uspomenom na proslavu "Šokadije" i uspomenom okupljenim izvođačima, onda popratna knjižica doista i ne bi bila toliko bitna. No, budući da je riječ o izdanju koje si postavlja atribut "antologijskoga", knjižica bi morala sadržavati znatno više relevantnih podataka. Primjerice, većina potencijalnih slušatelja ovog izdanja (iz Hrvatske, ali i iz inozemstva) zasigurno nema predodžbu o tome gdje se nalaze npr. Bapska ili Čadavica, Rokovci ili Šaptinovci i druga naselja uključena u abecedni popis lokaliteta pa bi im zemljovid s označenim lokalitetima bio od velike pomoći. U popratnom tekstu Miroslave Hađihusejnović-Valašek spominje se važna uloga snimatelja, ali izostaju ikakvi podaci o snimanjima (vrijeme i mjesto snimanja, imena snimatelja, povodi, konteksti, itd.). Antologijsko izdanje poput ovoga trebalo bi, uz navedeni naziv skupine i lokalitet, sadržavati i podatke o izvođačima – barem imena, godine rođenja i sastav izvedbene skupine prema glazbalima i/ili pjevačkim dionicama. Jednako tako nedostaju opisi glazbenih primjera s obzirom na stil i način izvođenja, kontekst, uporabu i funkciju, uz ostale osobine koje određeni primjer izdvajaju ili potvrđuju u njegovu prepoznatljivom tradicijskom okviru. Nedostaju i opisi izgleda i načini sviranja na pojedinim glazbalima, podaci o situacijama u kojima se koriste i ulogi u povijesnom kontinuitetu i/ili u povijesnim mijenama. Iz naslova pojedinih primjera može se pretpostaviti da je riječ o pjesmi ili plesu koji su integralni dio pojedinih običaja, no potonji nisu ni spomenuti.

Ukratko, zvučni dio ovoga izdanja zaslužio je znatno dorađeniji tekstualni dio. No, nema sumnje da je pred nama vrijedno izdanje u kojem su izdavači uspjeli predstaviti značajan segment tradicijske kulture istočne Hrvatske. Poželimo mu da doživi još jedno

izdanje koje će, dopunjeno relevantnim podacima, zaista postati antologijskim izdanjem i važnim uporištem ne samo za opće poznavanje nego i daljnja stručna i znanstvena istraživanja tradicijske glazbeno-plesne prakse istočne Hrvatske.

Joško ČALETA